

על החפירות בהר-הבית / חראם א-שריף

לאחרונה דווח בכלי התקשורת הישראליים על חפירות בהר הבית/חראם אל שריף המבוצעות על ידי מוסדות הוואקף המוסלמי. על אף שיש אמת בדיווחים אלו, מרבית הפירושים בנושא נוטים להיות מוגזמים. אי לכך אנו מאמינים כי כדאי להבהיר את המתרחש בשטח.

רקע

בתאריך ה-8 ביולי 2007 התגלתה תקלה בכבל חשמל תת-קרקעי העובר מתחת לכיכר ציבורית. כתוצאה מכך נותק החשמל מבניין סמוך. כבלים מתקלקלים הם עניין שבשגרה והדבר אינו צריך להפתיע איש, בעיקר בהתחשב בעובדה שהתשתית בה מדובר היא בת 43 שנה. בכל מקום אחר בעולם מקרה זה היה עניין של תחזוקה ותיקון שגרתיים אשר היה נפתר על ידי המהנדס האחראי. אך במקרה זה, הכיכר המדוברת היא רחבת הר הבית/חראם אל שריף, והבניין אשר נותק מחשמל הוא כיפת הסלע.

ברור כי היה צורך בתיקונים. אך בשל הרגישות הרבה של האתר, הרשויות הישראליות היסו. אין דבר רגיש יותר בישראל מאשר חפירות בהר הבית/ חראם אל שריף או בסביבותיו, כפי שישראל עצמה חוותה על בשרה כאשר לא לקחה בחשבון רגישויות אלה בעת הבנייה המחודשת של שער המוגרבים. הרשויות הישראליות חששו, ובצדק, כי חפירות בהר הבית/ חראם אל שריף יעוררו חששות בקרב הציבור היהודי בישראל כשם שהחפירות בקרבת שער המוגרבים עוררו את חששות הציבור המוסלמי.

במקביל, שחקני מפתח בעולם הערבי והמוסלמי התריעו בפני הרשויות הישראליות על סכנה נוספת עימה יש להתמודד: הניתוק מן החשמל גרם לכך שהוואקף נאלץ לסגור את כיפת הסלע. הם הזהירו כי אם מצב זה יימשך, הדבר יחזק את התעמולה של גורמי איסלאם קיצוניים בעולם הערבי והמוסלמי, לפיה ישראל מסכנת את קודשי האיסלאם בחראם אל שריף/הר הבית.

לאחר מגעים עדינים שהתנהלו במישרין ובאמצעות צדדים שלישיים, הגיעו הגורמים לידי פתרון: משטרת ישראל נתנה את הסכמתה לביצוע התיקונים ההכרחיים על ידי הוואקף, והוואקף מצידו נתן את הסכמתו המרומזת לפיקוח "רופף" של רשות העתיקות הישראלית על עבודות התיקונים.

החפירות והתגובות

החפירות החלו בימים האחרונים והן כוללות חפירה של תעלה באורך כ-64 מטרים ובעומק של כ-60 ס"מ. תעלה זו נחפרת לאורך תוואי הכבל האמור.

תמונות החפירות עוררו מהומה קטנה בישראל. הוועד למניעת הרס עתיקות בהר הבית – ארגון המציג עצמו כגוף מקצועי חסר פניות, אך שלמעשה עמדותיו הן של הימין האידיאולוגי – יצא במחאה קולנית וזועמת, והאשים את רשות העתיקות – ולא לראשונה – בכך שהזניחה את מחויבותה כלפי עתיקות יהודיות בהר הבית.

המלך ג'ורג' 27
ת.ד. 2239
ירושלים 94581

27 King George St.
P.O. Box 2239
Jerusalem 94581

טל. Tel.
+972-2-6222858
פקס. Fax.
+972-2-6233696

www.ir-amim.org.il
mail@ir-amim.org.il

מסקנות

ניתן להגיע לתוצאות נכונות, גם תחת האווירה הנוכחית של חוסר אמון. במקרה זה, הדרג המדיני הבכיר הקשיב בקשב רב לאזהרותיהם של גורמים ערביים ומוסלמיים מתונים ואיתר פתרון ששימר את האינטרס המוסלמי באופן שאינו מנוגד לאינטרס הישראלי הלאומי. בכך הכירה ישראל שיש למצוא דרך לבצע את התיקונים לטובת כל הצדדים הנוגעים בדבר. החלטה זו עולה בקנה אחד עם המדיניות הכללית של ישראל שתכליתה חיזוק גורמים מתונים ומניעת צבירת נקודות קלים לאיסלאם הקיצוני.

קיצונים משני צדי המתרס אינם מהססים לנצל כל הזדמנות לצבירת נקודות. כפי שעולה מניתוח של מקרים אחרים (כולל תקרית שער המוגרבים), ההאשמות של גורמים מוסלמים קיצוניים את ישראל בהרס או חתירה תחת המסגדים בחראם אל שריף, נגועות בחוסר דיוק בעובדות – וזאת בלשון המעטה. מצד שני התגובות של גורמים ישראלים מסוימים במקרה שלפנינו הן מוגזמות, אם לא מופרכות. הניסיון לנצל מצבים "תמימים" כדי לקדם אינטרסים אידיאולוגיים – לעיתים במנותק מהעבודות לאשורן - אינו המונופול של אף אחד מהניצים הדתיים והלאומיים היריבים הטוענים טענות זכות בהר הבית/ חראם אל שריף.

פתרון מעשי אך לא מושלם עדיף על פני תוצאה רעה. ברור כי הפתרון הנוכחי הכולל חפירות באחד מן המקומות הרגישים בעולם תחת פיקוח חלקי בלבד של רשות העתיקות, רחוק מלהיות אידיאלי. בנסיבות אחרות ניתן היה לשאוף לשקיפות מלאה ותיאום טוב יותר בין ישראל לבין הוואקף. אך במצב של חוסר אמון וחוסר תיאום בין הצדדים, ועל רקע סיטואציה פוליטית נפיצה בה אף אחד מן הצדדים לא רוצה להיראות ככזה אשר מעניק יתרון לצד האחר, יש לשבח את כל המעורבים בעניין על כך שמצאו פתרון בר ביצוע. במקרה זה העדיפו כל הצדדים את פתרון הבעיה על פני צבירת נקודות. הדבר משרת את טובת כולם - ישראל, הפלסטינים, היהודים, המוסלמים והאזור כולו.

עניינים כאלו לא יישארו חסויים, וכמעט תמיד יגיעו לידיעת הציבור. עם זאת, פעלו הגורמים הרלבנטיים באחריות ובמיומנות מחוץ לזרקורים. בכך הם ניטרלו מצב טעון ומסוכן, וזאת בטרם הגיעו ההפתחויות לידיעת הציבור.

אודות עיר עמים

עיר עמים היא עמותה ישראלית בלתי-מפלגתית העוסקת במורכבות החיים בירושלים בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני ובעתידה הפוליטי של העיר. עיר עמים פועלת במגמה שירושלים תהיה עיר תקינה ושוויונית, תוך קידום התנאים לעתיד פוליטי יציב יותר בירושלים.

בשל מעמדה הסמלי והממשי של ירושלים כעירם של שני עמים ושלוש דתות, ומקומה הקובע בהשגת הסדר מדיני, מעמידה עיר עמים בראש מעייניה את ירושלים כעיר יציבה בה חולקים שני העמים, הישראלי והפלסטיני, עיר הדואגת לרווחתם ולכבודם של כל תושביה על קודשיהם ונכסיהם ההסטוריים והתרבותיים.

הידע והמומחיות של עיר עמים בכל הקשור לתנאים הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים בירושלים זמין לארגונים ופרטים כאחד, ביניהם רשויות המדינה והעוסקים בניהולה של העיר, וכן לאלה הלוקחים חלק בדיפלומטיה שמאחורי הקלעים והפועלים למציאת הסדרים פוליטיים עתידיים לגבי ירושלים.

לעיר עמים יחסי עבודה מתמשכים עם הקהילה הפלסטינית בירושלים; כן יש לעמותה קשרים שוטפים עם גורמים בכירים בקהילה הבינלאומית הפועלים למען העיר ועתידה.

עיר עמים פועלת במגוון של דרכים המשלימות זו את זו:

- איסוף וניתוח של נתונים ומידע בנוגע להתפתחויות שוטפות בירושלים והפצתם לקהלי יעד בארץ ובעולם.
- פעילות משפטית שנועדה לעכב ולמנוע צעדים חד צדדיים הפוגעים במרקם החיים בעיר ובאפשרות להגיע להסדר מוסכם לגבי עתיד העיר.
- פעילות ציבורית ותקשורתית שנועדה ליצור מודעות למתרחש בירושלים ולחשיבותה המקומית, האיזורית והעולמית. פעילות זו כוללת בין היתר סיורים לימודיים במזרח ירושלים, סמינרים וארועים, הכשרות מקצועיות ועוד.
- פעילות מול גורמי ממשל וגופים מקצועיים אחרים בארץ ובעולם, במטרה להשפיע על מדיניות בנושא ירושלים.
- פעילות לחיזוק החברה האזרחית במזרח העיר תוך עבודה משותפת עם פעילים בשכונות ועם ארגונים לקידום סוגיות אזרחיות.

מבוסס על סקירה שנכתבה ע"י עו"ד דני זיידמן
Ir Amim Jerusalem Bulletin
מתאריך 17 ליולי 2007